

МЕТОДИ ВИБОРУ СТАНДАРТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

3. Котко С. Камерний хор "Київ" як художній феномен національної культури. // *Матеріали до українського мистецтвознавства (на пошану А. Мухи)*. – Вип. №3. – Київ. – 2003. – С. 54 – 60.
4. Марітчак О. Оновлена "Легенда" підтвердила свій клас // *Високий Замок*. – 2003. – 8 травня.
5. Онищак А. На вершині. // *Галицька Зоря*. – 1999. – 25 вересня
6. Пігров К. Керування хором. // *Заг. ред. О. Зінківського. Вид. 2-е, виправлене і доповнене*. – Київ.: Держ. видавництво образотворчих мистецтв і музичної літератури УРСР. 1962. – С. 149.
7. Пиць Б. Піднявшись душею над суєтою суєт // *Галицька Зоря*. – 2004. – 4 жовтня.
8. Сосюк И. Звуки, ставшие легендой. // *Трускавецькая здравница*. – 1988. – 1 апреля.
9. Сюта Б. Концерт дружби // *Радянський педагог*. – 1988. – 12 травня.
10. Цигилик О. Маестро І. Циклінському – 50. // *Культура і життя*. – 2004. – 5 серпня.
11. Цуден А. Від монодії до спірічуелсу. // *Поступ*. – 2002. – 4 – 10 квітня.
12. Швайковський П. Творчий шлях "Легенди" // *Дипломна робота*. – Вищий державний музичний інститут ім. М. Лисенка. – Львів. – 1998. – 72 с.

Ірина Зварич, викладач кафедри іноземних мов

Національної академії Служби безпеки України
та кафедри перекладу з англійської мови
Інституту філології Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

МЕТОДИ ВИБОРУ СТАНДАРТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

У статті йдеться про впровадження стандартів у вищих навчальних закладах США, що орієнтує університети, державу і суспільство на опанування студентами навчальною програмою, що визнається на міжнародному рівні і є бажаним рівнем у досягненні ґрунтовних знань.

Постановка проблеми. США – високорозвинена країна, яка має багаті традиції і відмінності від багатьох інших систем вищої освіти, зокрема європейської, і яка запроваджує стандарти для удосконалення системи освіти, зокрема, оцінювання знань студентів. Дослідники США обґрунтовують чотири методи вибору джерела стандартів, які є найприйнятніші у даному освітньому контексті, а саме: *запозичена модель, акредитаційна установа, традиційна практика, політичний тиск* [2, 49].

Провідний принцип підходу до вибору стандартів *запозиченої моделі* орієнтує викладачів на прийняття типу і рівня стандартів такої системи навчання, яка є зразком для педагогів і яка підходить суспільству. Якщо вищий навчальний заклад запозичує стандарти досягнень системи освіти з визнаними престижними результатами, то успіх певною мірою розділяють із системою і стандартами, які там впроваджені. Запозичення стандартів виникає внаслідок певних обставин, а саме: незадоволення педагогів вищого навчального закладу

результатами студентів; виявлення джерела стандартів, які удосконалюють результати вихованців у процесі опанування предмету. Стандарти запозиченої моделі досягнень студентів можуть пропонуватися керівництвом вищого навчального закладу або добровільно прийматися педагогами університетів для того, щоб підняти рівень знань вихованців. Однак слід зазначити, що всі стандарти, які приймаються університетами добровільно, а не вимушено, мають значно вищий позитивний результат досягнень студентів в опануванні навчального предмету. Натомість, у будь-якому випадку головною перевагою запозичених стандартів є те, що керівництво вищого навчального закладу готове створити відповідні умови для їх проведення і може забезпечити відповідність студентів критеріями, які властиві оригінальному джерелу стандартів. За умови успішного навчання, випускники отримують документ про освіту, рівносильний документіві, отриманому у вищих навчальних закладах, звідки запозичено стандарти [2, 49]. Однак такі стандарти не

МЕТОДИ ВИБОРУ СТАНДАРТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

можуть повністю відповідають потребам студентів тому, що у кожному вищому навчальному закладі США є певні вимоги, які задовольняють потреби штату, суспільства, а запозичені стандарти за своїм змістом переважно спрямовані на виконання програми університету, звідки їх запозичено. Саме тому запозичені стандарти досягнень треба спрямовувати на краще виконання програми певного вищого навчального закладу, вимог та потреб держави.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи підходи до вибору типу стандартів, Томас Р. Маррей зазначає, що стандарти досягнень має визначати авторитетна організація або рада, що підтверджує її високу якість [2, 49]. Тому для створення стандартів він виділяє *підхід акредитаційної установи*. На його думку, щоб рівень певного вищого навчального закладу визнали інші університети, потрібно показати, що стандарти саме цього навчального закладу збігаються зі стандартами, прийнятими авторитетною організацією, яка підтверджує його високий рівень і заслуговує на визнання.

Акредитаційні установи підтримуються міністерством освіти, обласними та районними відділами освіти, а також спонсорами та об'єднаннями. Вони виконують різні функції: впровадження критеріїв оцінювання знань студентів, які використовуються у процесі діяльності університету; здійснення процесу оцінювання знань студентів, виявлення недоліків в опануванні навчального предмету; підтвердження діяльності вищого навчального закладу шляхом надання йому офіційної акредитації; рекомендації стосовно реформування вищого навчального закладу з метою вдосконалення процесу вивчення навчальних предметів.

Вищі навчальні заклади США, які впроваджують стандарти досягнень акредитаційної установи, зацікавлені у тому, щоб підтримувати якість навчального процесу та оцінювання знань студентів, дотримуватися критеріїв досягнень та послуг педагогів у процесі опанування знань студентами, бо цього вимагає акредитаційна установа. Дотримання вимог акредитаційної установи випускникам вищого навчального закладу додається престиж, але це обмежує університети США всебічно впроваджувати численні нововведення відповідно до змін у суспільстві [2, 49]. Отже, акредитаційні установи США схильні до збереження чинного курсу діяльності вищих навчальних закладів.

Серед підходів до вибору стандартів окреме місце займає принцип доміанти *традиційної*

практики [2, 49]. При такому підході стандарти досягнень, які використовувалися у системі освіти раніше, мають залишитись і на майбутнє. Це визначення дещо обмежене тому, що треба постійно шукати нові підходи та методи опанування навчального предмета і залишати ті стандарти, які мали позитивне значення у процесі оцінювання знань студентів. Якщо не вдосконалювати стандарти досягнень, то система освіти не буде радикально відображати зміни суспільства, а процес оцінювання знань студентів залишиться застарілим. Важко й непросто реформувати традиційні стандарти досягнень, які використовувалися досить довго у системі навчання і які витримали перевірку часом, і за якими вчилися видатні люди суспільства, що досягли значного успіху. Традиційні стандарти, що глибоко викорінилися у системі освіти, підкреслюють переконаність у тому, що будь-яка спроба запровадити щось нове, – це даремно витрачений час. Стійкий досвід заважає активності здійснення реформування системи освіти тому, що деякі керівники освіти та педагоги є противниками перетворень, змін і нових впроваджень. Вони вважають, що студенти звикли до чинної системи навчання і оцінювання знань, і не варто наполягати на змінюванні традиції в опануванні предмету. Педагогі, які бояться радикальних змін і невпевнені у своїх силах, опановує страх перед впровадженням нових стандартів. Вони висловлюють думки, що немає гарантії успіху в запровадженні нових стандартів. Традиційні стандарти досягнень є вже випробуваними, і педагоги знають, які існують недоліки та переваги в опануванні предмету, як вони діють у процесі оцінювання знань студентів.

Нові впровадження стандартів досягнення є не випробуваними, і педагоги ще не визначили позитивної ролі в процесі вивчення навчального предмету та оцінювання знань студентів. Натомість, вони розуміють, що традиційні стандарти досягнень можуть не вплинути на зміну методів викладання у вищих навчальних закладах, які готують спеціалістів до нових умов праці та відносин у суспільстві. Саме тому у галузі вищої освіти й особливо аспірантури США, мають надзвичайно конкурентоспроможну та високовідбіркову систему. Ця вдосконалена університетська система широко використовується на міжнародному рівні, і вона успішно приваблює іноземних студентів. 3 438 000 іноземних студентів, які отримали вищу освіту у США в 1992 – 1993 навчальному році, 44 відсотки навчалися в аспірантурі [3, 64].

Томас Р. Маррей зазначає, що потрібно

МЕТОДИ ВИБОРУ СТАНДАРТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

впроваджувати такі стандарти досягнень у США, які підтримуються впливовими особами та відповідними колами [2, 50]. Якщо адміністрація та викладачі вищих навчальних закладів дотримуються іншої думки, то впливові особи можуть вжити певних заходів. Такий *підхід політичного тиску* підкреслює, що стандарти не повинні викликати негативної реакції впливових політичних кіл.

На нашу думку, обраний підхід дещо обмежений, оскільки система освіти має задовольняти потреби всіх громадян держави, а не лише вимоги впливових осіб. Якщо існує непорозуміння із впливовими особами, то потрібно дослідити та ґрунтовно вивчити визначений тип стандарту для того, щоб знайти компроміс у впровадженні, і тоді не буде перепон для певного вищого навчального закладу через дискредитацію, упереджене ставлення та утиски працівників, перетягування талановитих педагогів та здібних студентів до інших університетів, позбавлення фінансової підтримки.

Плата за навчання у вищих навчальних закладах США може бути досить високою, від: 20 000 доларів за академічний рік у Гарварді, Йелі або Стенфорді і до 1000 доларів у маленьких державних закладах освіти. Тому у більшості коледжів та університетів велика кількість студентів працюють у вільний від занять час. Вихованці знаходять роботу у гуртожитках, кафе, пунктах обслуговування студентів, у дослідницьких програмах і т. д. Таким чином, більше половини студентів заробляють значну частину своєї платні на навчання протягом навчального року. В деяких університетах США приймаються робочі навчальні плани та програми фінансової допомоги, які забезпечуються штатами та федеральним урядом. В університеті штату Мічиган 50 відсотків студентів отримували у будь-якій формі фінансову допомогу через університет, а в Гарварді 74 відсотки першокурсників та 61 відсоток студентів старших курсів отримували фінансову допомогу протягом навчального року [3, 69].

Стандарти досягнень, які впроваджуються на державному рівні, мають фінансуватися урядом та певними бізнесовими організаціями.

Національна асоціація батьків і вчителів США проголосила, що потрібно мати національні стандарти, а також способи їх оцінювання і впровадження.

Натомість, введення стандартів завжди супроводжується певними проблемами та утисками окремих неакадемічних осіб та груп. І це суттєво для кожного суспільства. Але для того,

щоб впливати на вибір стандартів, треба ґрунтовно розуміти суть і зміст навчальної програми, функціонування системи навчання та вміти спланувати діяльність так, щоб переконати тих, хто приймає рішення щодо їх впровадження. Зокрема, об'єднання місцевих заможних та освічених громадян США, які значною мірою організовані, легко впливають на чиновників, які приймають положення про нові впровадження. Тому необхідно мати ґрунтовні знання про чинні стандарти, недоліки та переваги для того, щоб запропонувати альтернативу нових і необхідних для отримання знань студентів.

Аналізуючи методичну та дидактичну літературу, можна виділити стандарти навчання і стандарти оцінювання, а також запропонувати таку класифікацію стандартів педагогічного процесу: *стандарти викладання, стандарти засвоєння навчального матеріалу, стандарти оцінювання. Стандарти оцінювання знань розділяються на стандарти успішності і стандарти досягнень*. Вони функціонують на основі сучасної системи викладання, учіння та оцінювання.

Стандарти викладання – це ступінь практичного володіння викладачем педагогікою вищої школи, який проявляється у рівні сформованості у студентів знань, умінь і навичок, особистих якостей спеціаліста, які вимагають стандарти оцінювання знань. Стандарти викладання зумовлюють у роботі педагога високий професіоналізм, уміння, майстерність і ґрунтовні знання з навчального предмету.

Стандарти учіння – це ступінь опанування програмою вищого навчального закладу, яка визначається Міністерством освіти і може бути запропонована на міжнародному рівні. Вищим навчальним закладам характерні різні стандарти тому, що підготовка спеціалістів певної галузі потребує опанування відповідною програмою та оволодіння знаннями, уміннями, навичками, які необхідні для майбутньої професії. Стандарти учіння спрямовані на опанування навчального предмета і виконання програмного матеріалу студентами, досягнення мети і цілей у навчанні.

Стандарти досягнень – це еталон бажаного рівня успішності студентів в опануванні програмою вищого навчального закладу та оволодіння її змістом, який необхідний у досягненні мети майбутніх спеціалістів. Серед стандартів досягнення можна виділити стандарти оцінювання знань студентів, які включені до стандартів досягнень. Іноді вважають, що стандарти досягнення і оцінювання однакові за своїм змістом та значенням. Таке судження дещо

МЕТОДИ ВИБОРУ СТАНДАРТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

обмежене, позаяк оцінювання знань має різну сутність у процесі опанування навчальною програмою.

Стандарти оцінювання – це встановлені вимоги перевірки результатів виконання програми вищого навчального закладу, яка регулярно здійснюється з метою підвищення якості знань студентів. Стандарти оцінювання знань студентів висвітлюють реальні знання в опануванні предмету, навички та вміння, що необхідні для майбутньої професії.

Стандарти успішності – це показник якісного рівня знань студентів, опанування навчальним предметом та оволодіння програмним матеріалом вищого навчального закладу на кожному етапі формування майбутнього спеціаліста.

У США існує десять *стандартів* оцінювання знань студентів, в основі яких – стандарти навчання. Педагоги, політичні діячі та дослідники США вважають, що стандарти досягнень є основним елементом стандартів освіти.

Виділимо десять стандартів, що визначають рівень досягнень знань студентів у вищих навчальних закладах США, які покладено в основу стандартизування освіти [1, 3].

Стандарт 1. Студенти працюють над опануванням знань достатньо високого рівня. Такий стандарт підкреслює, що студенти, які отримали високі оцінки в процесі оцінювання знань з навчального предмету і бажають підвищувати свій якісний рівень, продовжують працювати над ґрунтовним опануванням програмового матеріалу. Вони відвідують лекційні та семінарські заняття і більшою мірою приділяють увагу самостійному підвищенню свого достатньо високого рівня професійної спрямованості.

Стандарт 2. Студенти мають необхідні засоби для того, щоб опанувати високими стандартами. Цей стандарт підкреслює, що для професійної підготовки студентам необхідно використовувати належні засоби, щоб бути висококваліфікованими спеціалістами обраного фаху. Натомість, це можуть бути відповідні дії студентів, які застосовуються у процесі опанування якісним рівнем знань з навчального предмету, а саме: вивчення програмового матеріалу і опрацювання додаткової літератури, виконання письмових робіт і тестів різної складності для опанування високими стандартами.

Стандарт 3. Студентам надається допомога викладачів, які навчають і передають свої вміння, щоб майбутні фахівці отримали високий рівень знань з навчального предмету. Основна мета

такого стандарту – надання певної допомоги студентам із різним якісним рівнем знань для того, щоб вони отримали високі знання з навчального предмету і були висококваліфікованими працівниками обраного фаху. Тому викладачі надають студентам додаткові консультації з урахуванням їхніх здібностей; допомагають скласти програми-курікулуми для певного рівня знань, щоб вони опанували високі стандарти і були професійно підготовлені для майбутньої професійної діяльності.

Стандарт 4. Стандарти спрямовані на ґрунтовне опанування студентами навчальним матеріалом. Такі стандарти спрямовані на копітку роботу викладачів і студентів, тому основний підхід – це вивчення програмового матеріалу і опрацювання додаткової наукової літератури для ґрунтового опанування навчальним матеріалом. Оскільки студенти мають різний якісний рівень знань і здібності до навчання, вони більшою мірою самостійно вивчають навчальний предмет і отримують індивідуальні консультації викладачів.

Стандарт 5. Результати оцінювання знань студентів заносяться до індивідуального навчального плану і здійснюється звітність перед вищим навчальним закладом. Такий стандарт підкреслює, що оцінювання якісного рівня знань студентів виконує функцію контролювання і звітування перед вищим навчальним закладом, тому його результати використовуються для прийняття рішення і виявлення результатів оцінювання, які заносяться до індивідуального плану студентів. Цей стандарт не вимагає спеціальних засад оцінювання, а базується на наукових методах діагностування якісного рівня знань студентів, тому часто використовуються їхні кількісні показники і дані, а також рейтинг у групі, потоці, факультеті та вищому навчальному закладі.

Стандарт 6. Студентів відверто інформують про рівень засвоєння програми, а також отримують інформацію управлінської структури з метою впровадження якісних та професійних критеріїв оцінювання, які відповідають за навчальний процес у вищому навчальному закладі. Такий стандарт здійснюється для регулювання навчального процесу і визначення рівня засвоєння програми вищого навчального закладу, тому він вимагає використання різних підходів, методів з метою впровадження якісних та професійних критеріїв оцінювання набутих знань. А педагогічне оцінювання передбачає дослідження засвоєння програми і здійснюється для подальшого удосконалення професійних критеріїв, які визначають якість навчального процесу у вищому навчальному закладі.

МЕТОДИ ВИБОРУ СТАНДАРТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Стандарт 7. Результати оцінювання знань студентів ретельно вивчаються педагогами та обговорюються широкими колами спеціалістів для того, щоб прийняти рішення, які матимуть ефективність в опануванні навчальним предметом. Цей стандарт впроваджується з метою прийняття рішень та удосконалення навчального процесу, який є невід'ємною частиною оцінювання якісного рівня знань студентів. Педагоги ретельно вивчають результати діагностування та обговорюють їх широкими колами для винесення суджень, які ефективно впливатимуть на удосконалення викладання та опанування навчального предмету. Стандарт слід розглядати як оцінювання знань студентів і підвищення їхнього якісного рівня, а також як спонукально-мотиваційний засіб до підвищення якості викладання і учіння. Отже, студентів слід заохочувати, давати їм конструктивні поради стосовно поліпшення успіхів у навчанні та розвивати здатність до критичного мислення і самооцінки якісного рівня знань.

Стандарт 8. Процес оцінювання знань студентів та перевірка їхньої діяльності здійснюється для того, щоб удосконалити процес навчання та опанування навчальними предметами у вищих закладах освіти. Такий стандарт здійснюється для пошуку нових методів і прийомів оцінювання знань студентів, з метою зацікавити їх у вивченні навчального предмету і поліпшити результати опанування програмового матеріалу. Пропонований тип оцінювання може бути поточним, тематичним, періодичним, заключним і виконувати формуючу та підсумкову функції, які більшою мірою впливають на удосконалення процесу навчання і опанування навчальним предметом. Як правило, педагоги виставляють бали за кожен вид роботи, які потім підсумовують наприкінці семестру або курсу для рейтингово показника студентів в опануванні навчального предмету і виявлення якісного рівня знань.

Стандарт 9. Усі посадові особи та вищі навчальні заклади відповідають за створення та впровадження стандартів, що є основою в опануванні навчального матеріалу. Саме цей вид стандарту застосовується для регулювання навчального процесу і призначений для визначення впливу різних програм, тому посадові особи та вищі навчальні заклади відповідають за створення і впровадження стандартів, що є основою оцінювання якості знань студентами, досягнення ними поставленої мети в опануванні вимог певного рівня стандартів. Упроваджені у вищій школі стандарти використовуються для вивчення

ефективності функціонування якості навчального процесу, а також для оцінювання педагогічної майстерності і обізнаності викладачів, компетентності керівників і порівняння результатів діагностування певної мережі вищих навчальних закладів.

Стандарт 10. Виконання та впровадження стандартів освіти досліджується у вищих навчальних закладах і висвітлюється засобами масової інформації. Такі стандарти впроваджуються зі стратегічними або політичними цілями і використовуються для прийняття рішень виявлених результатів оцінювання якісного рівня знань студентів для коригування процесу навчання і забезпечення звітності. Оцінювання для коригування більшою мірою стосується моніторингу і має систему заходів для збору, обробки, аналізу і поширення результатів діагностування з метою вивчення освітньої діяльності у вищому навчальному закладі і прогнозування її розвитку, виявлення закономірностей і тенденцій. Таке оцінювання є популярним серед педагогів, управлінців, позаяк базується на наукових методах і має діагностичну цінність для вищих навчальних закладів. На основі аналізу та обробки результати оцінювання висвітлюються засобами масової інформації для підвищення якості знань студентів і визначення рейтингового показника вищого навчального закладу на рівні штату, регіону, держави.

Стандарти оцінювання знань студентів мають відповідні інструкції щодо виконання. Тому успіх в опануванні навчальними предметами та виконання програми вищого закладу освіти переважно залежить від того, як педагоги та студенти виконують запропоновані рекомендації у процесі навчання.

Середньостатистичні результати оцінювання знань кожного року публікуються у виданнях США, і їх порівнюють з результатами, досягнутими в інших містах, штатах або країнах. Такий підхід у процесі оцінювання знань студентів США здійснюється, щоб з'ясувати недоліки та переваги системи освіти. Процес оцінювання знань, що відбувається регулярно і постійно у всій країні, допомагає подолати певні недоліки в системі освіти США. З цією метою більшість вищих навчальних закладів запрошує на роботу дослідників у галузі освіти. Майже при кожному університеті є департаменти для оцінки у галузі освіти. Процес оцінювання знань студентів, що відбувається у США, інтенсивніший у періоди високого розвитку країни, і все активніше залучаються до роботи педагоги і широкі кола спеціалістів [4, 16].

МЕТОДИ ВИБОРУ СТАНДАРТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Впровадження стандартів освіти є поштовхом для педагогів і студентів у забезпеченні отримання змістовних знань з навчального предмету. Для того, щоб мати позитивні результати в опануванні предмету, необхідно застосовувати стандарти досягнень студентів. Проте стандарти мають бути реальними та чіткими для певного вищого навчального закладу. Високими стандартами освіти не всі студенти зможуть опанувати, а низькі – не дадуть бажаних успіхів, належного стимулу і не посилять мотивації навчання. Але у будь-якому випадку існує належна потреба виміряти рівень досягнень та провести моніторинг. Для моніторингу підбирають стандарти освіти, розробляють їх та оцінюють за певними критеріями.

Американський науковець Д.Л. Наталл пропонує такі критерії оцінювання стандартів освіти: наявність зв'язку між змістом стандарту та цілями і завданнями, а також стандарти, пов'язані з певними елементами системи освіти; стандарти можуть застосовуватись як діагностичний або оціночний засіб; стандарти характеризуються загальною доступністю; задовольняють вимоги об'єктивного оцінювання; перед упровадженням стандарти повинні бути перевіреними на доступність, науковість, валідність.

Система моніторингу вимагає накопичення даних, аналітичного опрацювання та належної інформації для критичного обговорення з метою удосконалення освіти США.

Таким чином, впровадження стандартів у вищих навчальних закладах США орієнтує університети, державу і суспільство на опанування студентами навчальною програмою, що визнається на міжнародному рівні і є бажаним рівнем у набутті ґрунтовних знань. Університети, які обирають стандарти досягнень, зможуть набагато ефективніше обґрунтувати підсумкове рішення, якщо усвідомлять суть альтернативних підходів і визначать їхні переваги та недоліки, а також позитивний та негативний вплив. Підходи до впровадження стандартів є різносторонніми, і

їхнє застосування багатоаспектне у вивченні навчального предмету. Тому прихильники застосування чітко визначених типів стандартів мають вивчати досвід тих університетів, у яких вони впроваджувалися, висвітлювати результати оцінювання знань студентів у процесі навчання. Стандарти досягнень не можуть мати однакового успіху у всіх університетах, бо вищі навчальні заклади мають неоднакові можливості щодо їх впровадження та опанування навчальним програмним матеріалом. Прихильники впровадження конкретного підходу стандартів повинні обґрунтувати сильні та слабкі сторони і пояснити, які переваги запропонованого стандарту компенсують недоліки чинного підходу.

Висновки. Отже, стандарти педагогічного процесу необхідно впроваджувати на кожному етапі опанування навчальною програмою університету для того, щоб підняти рівень знань студентів та авторитет вищого навчального закладу, де впроваджено певні стандарти, подолати перепони конкурентної спроможності вихованців США на державному і міжнародному рівні. Натомість, серед різних підходів до встановлення стандартів, на нашу думку, найбільш обґрунтованим є підхід раціонального поєднання, який дає змогу використати позитивні сторони одних компонентів оцінювання і нейтралізувати негативні чинники інших. Проте проблематичною залишається деяка невизначеність щодо методики реалізації цього підходу.

1. Dianda M., McKeon D., Kapinus B. *A Tool For Auditing Standards. Based Education. – USA: National Education Assosiation, 2004. – P. 1 – 31.*

2. Murray T.R. *Evaluation consequences of unreasonable goals. – The plight of education in American Samoa // Educational Evaluation and Policy Analysis, 1981. – Vol.3, № 2. – P. 41 – 50.*

3. Stivenson D.K. *Education. / American Life and Institutions: – Washington, 1998. – P. 56 – 72.*

4. Walker K.P. *The case for the Community College BACCALAUREATE // U.S. Society and values. – 2002. – Vol 7, № 1. – June. – P. 15 – 17.*

“Слово – найтонше доторкання до серця, воно може стати і ніжною запашною квіткою, і живою водою, що повертає віру в добро, і гострим ножом, і розжареним залізом, і брудом. Мудре і добре слово дає радість, нерозумне і зле, необдумане і нетактовне – приносить біду... Зле, невдале, нетактовне, просто кажучи нерозумне слово може образити, приголомшити людину.”

*Василь Сухомлинський
видатний український педагог*